

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

opin^ovi

*AIKUISTEN
OHJAUKSEN SUUNNITELMA
KOULUTUSKESKUS
TAVASTIAAN*

Ohjaussuunnitelman kehittäminen

Riikka Vanninen 2010

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Sisältö

1. TIIVISTELMÄ	2
2. JOHDANTO	3
3. KOULUTUSKESKUS TAVASTIA.....	4
4. TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT.....	6
5. KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN	14
6. TULOKSET JA POHDINTA	17
LÄHTEET	20
LIITTEET	22

ERKKERI Aikuisten ohjaus- ja neuvontatyö -koulutuksen kehittämistyö

Riikka Vanninen, HAMK/AOKK, 2010

1. TIIVISTELMÄ

Kehittämistyön lähtökohtana oli, että Koulutuskeskus Tavastiassa ei ollut koko aikuiskoulutusta koskevaa ohjauksen suunnitelmaa. Oppilaitoksessa on viime vuosina panostettu mm. aikuisten ohjauksen kehittämiseen, jolloin tarve koko aikuiskoulutusta koskevalle yhtenäiselle ohjaussuunnitelmalle todettiin. Kehittämistyön tekijä rajasi aihetta kehittämistyötä varten siten, että tässä työssä oli tavoitteena saada aikuisten ohjauksen suunnitelmatyö oppilaitoksessa käynnistymään ja tehdä taulukkomuotoinen luonnos aikuisten ohjauksesta opintojen eri vaiheissa.

Kehittämistyö aloitettiin selvittämällä Koulutuskeskus Tavastiassa olemassa olevat ohjausta koskevat ohjeet ja suunnitelmat sekä tarkastelemalla muissa oppilaitoksissa tehtyjä ohjaussuunnitelmia. Tämän jälkeen määriteltiin kehittämistyön teoreettisessa osuudessa esitellyt aikuiskoulutusta ja aikuisten ohjausta koskevat käsitteet: ammatillinen aikuiskoulutus, tietopalvelut, neuvonta ja ohjaus. Lisäksi määriteltiin, mitä ohjaus ammatillisessa aikuiskoulutuksessa tarkoittaa ja mitä ohjauksen suunnittelutyö pitää sisällään. Tämän pohjalta tehtiin alustava ehdotus suunnitelman rakenteesta. Aikuisohjaustoimijat kommentoivat ehdotusta eri palaverissa ja suunnitelmaa tarkennettiin ja muokattiin kommenttien pohjalta.

Kehittämistyölle asetetut tavoitteet saavutettiin, sillä kehittämistyön aikana aikuisten ohjauksen suunnittelutyö on käynnistynyt ja aikuisten ohjauksen suunnitelmalle on tehty taulukkomuotoinen runko tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluista opintojen eri vaiheissa. Kehittämistyön kannalta olennai-

sia toimijoita saatiin sitoutettua aikuisten ohjauksen suunnitelman kommentointiin ja ideointiin. Koulutuskeskus Tavastian aikuisten ohjauksen suunnitelman tekeminen jatkuu tämän kehittämistyön pohjalta. Seuraava vaihe on opintojen eri vaiheissa tapahtuvan ohjauksen sisältöjen tarkempi pohtiminen, jolloin esille nousee myös maahanmuuttajaopiskelijoiden ohjauksen erityiskysymysten sekä erityistä tukea tarvitsevien aikuisten ohjauksen kuvaaminen.

2. JOHDANTO

Koulutuskeskus Tavastia on toisen asteen ammatillinen oppilaitos, jota ylläpitää Hämeenlinnan seudun koulutuskuntayhtymä. Oppilaitoksessa annetaan sekä nuorten että aikuisten ammatillista koulutusta. Oppilaitoksessa on viime vuosina panostettu mm. aikuisten ohjauksen kehittämiseen. Tähän kehittämistyöhön tuli kesällä 2009 mukaan ESR-rahoitteinen Opin Ovi Osaamiseen -projekti, jossa tämän kehittämistyön tekijä työskentelee Hämeenlinnan seudun aluekoordinaattorina. Opin Ovi Osaamiseen on osa valtakunnallista Opin Ovi -hankeperhettä, jonka alueellisten Opin Ovi -projektien tavoitteena on aikuiskoulutuksen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittäminen.

Kehittämistyön lähtökohtana oli, että Koulutuskeskus Tavastiassa ei ollut yhtä koko aikuiskoulutusta koskevaa ohjauksen suunnitelmaa. Aikuisten ohjausta koskevaa tietoa oli sisällytetty erilaisiin ohjeisiin ja oppaisiin ja lisäksi olemassa oli aiemmin tehtyjä, suhteellisen lyhyitä suunnitelmia joidenkin tiettyjen koulutusten ohjauksesta. Koko aikuiskoulutusta koskevalle yhtenäiselle ohjaussuunnitelmalle koettiin olevan tarve, joten aikuisten ohjauksen suunnitelman tekeminen Koulutuskeskus Tavastiaan valikoitui kehittämistyön aiheeksi. Kehittämistyön aihe liittyy myös Opin Ovi Osaami-

seen -projektissa tavoitteena olevaan ohjauspalvelujen mallintamiseen ja aikuisohjaajien ohjausosaamisen kehittämiseen.

Koulutuskeskus Tavastian aikuisten ohjauksen suunnitelman toivottiin sisältävän aikuisten opintojen ohjaamisen opintojen eri vaiheissa sekä ohjeita opettajille maahanmuuttajien ohjaamiseen ja opiskelijoiden erityisen tuen tarpeisiin liittyen. Aikuisten ohjaus- ja neuvontatyö -koulutukseen liittyen kehittämistyön tekijä rajasi edellä mainitun tehtävänannon siten, että tässä kehittämistyössä oli tavoitteena saada aikuisten ohjauksen suunnitelmatyö oppilaitoksessa käynnistymään ja tehdä luonnos aikuisten ohjauksen suunnitelmasta taulukkomuotoon siten, että siinä näkyy aikuisten ohjaus opintojen eri vaiheissa (ennen opintojen alkua, opintojen alussa, opintojen aikana ja opintojen päättyessä).

3. KOULUTUSKESKUS TAVASTIA

Kehittämishanke toteutettiin Koulutuskeskus Tavastiassa. Kehittämistyön taustalla vaikuttaa myös valtakunnalliseen Opin Ovi -hankeperheeseen kuuluva Opin Ovi Osaamiseen -projekti, jonka tavoitteena on mm. kehittää ohjaustoimijoiden osaamista ja mallintaa alueen ohjauspalveluja.

2.1 Koulutuskeskus Tavastia

Koulutuskeskus Tavastia on Hämeenlinnan seudun koulutuskuntayhtymän ylläpitämä toisen asteen ammatillinen oppilaitos. Oppilaitoksessa järjestetään sekä nuorten että aikuisten ammatillista koulutusta. Aikuiskoulutuksessa opiskelee vuosittain yli 3000 aikuista eripituisissa koulutuksissa ja näyttötutkintoja järjestetään kaikilla oppilaitoksen koulutusaloilla. Tutkintotavoitteisen ammatillisen koulutuksen lisäksi Koulutuskeskus Tavastiassa järjestetään työvoimapoliittista koulutusta, yhteishankintakoulutuksia,

osaksi valtionosuusrahoitteista henkilöstökoulutusta ja yritysten kokonaan maksamaa koulutusta, kuten hygieniosaamistestejä sekä lääkehoidon täydennyskoulutuksia. Koulutuskeskus Tavastiassa työskentelee aikuiskoulutuksen parissa yli 50 toimijaa, joista suurin osa toimii opetustehtävissä.

2.2 Opin Ovi Osaamiseen -projekti

Opin Ovi Osaamiseen -projekti on kesällä 2009 alkanut kolmivuotinen hanke, joka kuuluu valtakunnalliseen Osuvuutta ja kysyntälähtöisyyttä aikuiskoulutuksen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen (TNO-palvelut) kehittämisohjelmaan ja siinä osaohjelmaan numero 2: ”Aikuisohjaus työelämän voimavarana. Aikuiskoulutuksen kysyntälähtöisyyttä, työelämän yhteistyötä ja osaamisen tunnustamista edistävä ohjauksen ja neuvonnan kehittämisohjelma”. Projektin hallinnoija on Koulutuskeskus Tavastia ja projekti-partnereina toimivat Hyria koulutus Oy ja Faktia Koulutus Oy. Projekti on verkostohanke, joka tähtää aikuiskoulutuksen TNO-palvelujen saatavuuden turvaamiseen Kanta-Hämeen ja Pohjois-Uudenmaan alueella.

Opin Ovi Osaamiseen -projektin tavoitteena on kehittää aikuiskoulutuksen tuottajien ja koulutuksen tilaajien verkostoitumista toimivien aikuisopintojen TNO-palvelujen kehittämiseksi, luoda ohjauspalvelumalli, joka kuvaa alueellisesti aikuisopintojen neuvonta- ja ohjauspalvelujen toimintaa ja työnjakoa sekä helpottaa aikuisten opintoihin hakeutumista. Tavoitteena on kehittää neuvonta- ja ohjaustyötä tekevien henkilöiden osaamista oppilaitoksissa ja kehittää menetelmiä yritysten koulutustarpeiden kartoittamiseksi ja kysyntälähtöisten koulutustuotteiden tuottamiseksi. Projektin kohderyhmä on alueen aikuiskoulutuksen ohjauksen ja neuvonnan toteuttajat aikuiskoulutusorganisaatioissa, alueen oppisopimustoimistojen henkilöstö ja alueen työelämätoimijat: yrittäjät, työnantajat ja työntekijät.

4. TEORETTISET LÄHTÖKOHDAT

3.1 Ammatillinen aikuiskoulutus

Ammatillisella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia, näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja sekä niihin valmistavaa koulutusta ja muuta kuin näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista lisäkoulutusta. Tutkinnoissa ja koulutuksessa tulee ottaa erityisesti huomioon työelämän tarpeet. Näyttötutkintojen suunnitteleminen ja järjestäminen tulee tehdä yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa. Ammatillista aikuiskoulutusta järjestetään ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa ja muissa oppilaitoksissa sekä oppisopimuskoulutuksena. (Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 631/1998.)

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998) säättää, että ammatilliseen aikuiskoulutukseen sovelletaan ammattikoulutuslain (630/1998) 29 §:ä opiskelijan oikeudesta saada opetusta ja ohjausta. Asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (811/1998) säädetään, että opiskelijalle annetaan opinto-ohjauksena henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opintojen ohjausta. Laissa ammatillisen aikuiskoulutuksen lain muuttamisesta (1013/2005) 8 §:n 3:ssa momentissa todetaan, että koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta ja Opetushallitus voi antaa henkilökohtaistamista koskevia tarkempia määräyksiä. Asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen (812/1998) muuttamisesta (1202/2005) määrittelee, että näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa on sovittava näyttötutkintojen suorittamista ja tutkintotilaisuuksista osallistujalle aiheutuvia kustannuksia koskevan tiedotuksen ja neuvonnan järjestämisestä.

3.2 Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut

Tiedon antaminen, neuvonta ja ohjaus ovat ohjaukseen liittyviä ammatillisia toimintatapoja, jotka voidaan erottaa toisistaan käsitteinä mutta käytännössä ne kietoutuvat vahvasti toisiinsa eivätkä niiden väliset rajat ole aina selkeitä. Näistä toiminnoista käytetään nimitystä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut (TNO-palvelut).

3.2.1 Tietopalvelut

Työhallinnon julkaisussa Aikuisopiskelun tietopalvelujen, neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen (2006, 6) koulutus- ja ammattitietojen tietopalvelujen nähdään kostuvan kahdesta osasta: internetiin tuotetuista verkkopalveluista ja siitä, että asiakkaalle annetaan hänen tarvitsemiaan tietoja koulutuksesta, tutkinnoista ja urapalveluista. Tietopalvelujen tehtävä on tuottaa yksilöille sellaista tietoa, jonka avulla he pystyvät tekemään itselleen sopivia tutkinto- ja koulutusvalintoja. Tiedon tuottajan tehtävä on huolehtia tietojen oikeellisuudesta ja riittävydestä.

Tiedon jakamisen tarkoituksena on antaa ohjattavalle tietoja, joita hän tarvitsee. Tiedon antaminen tai tiedottaminen on kyseessä esimerkiksi silloin, kun annetaan tietoja opiskelumahdollisuuksista, opintojen sisällöistä tai hakukriteereistä. Onnismaan (2007, 24) mukaan International Association for Educational and Vocational Guidance (IAEVG) määrittelee ammattitaitoiselta ohjaajalta odotetun tiedon hallinnan ja tiedonvälityksen (information management) tarkoittavan koulutusta, opiskelua, eri ammatteja ja työmahdollisuuksia koskevan tiedon kokoamista, organisoimista, päivittämistä ja levittämistä sekä asiakkaiden ohjaamista tiedon tehokkaaseen käyttämiseen. Tiedottaminen ei ole useinkaan riittävä tapa tukea opiskelusta kiinnostuneen yksilön omaa päätöksentekoa.

3.2.2 Neuvonta

Neuvonta on asiantuntijatietoon perustuvaa toimintaa, jossa ohjattavalle neuvotaan sopiva toimintatapa ja ohjattava odottaa saavansa ongelmaansa asiantuntijan apua neuvon muodossa. Neuvonnassa ohjattava on neuvon pyytäjä ja vastaanottaja ja hän päättää itse, noudattaako hän saamaansa neuvoa. Neuvontaa voidaan antaa henkilökohtaisesti kasvokkain, puhelimitse, sähköpostitse tai muuna sähköisenä verkkoneuvontana. Neuvontapalveluja voidaan tuottaa myös ryhmäpalveluina. (Aikuisopiskelun tietopalvelujen, neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen 2006, 6.)

3.2.3 Ohjaus

Ohjaus-käsitteelle ei ole olemassa yhtä vakiintunutta määritelmää. Nummenmaa (2004, 113) toteaa, että British Association of Counsellors kuvaa ohjaustyötä toiminnaksi, josta on kyse silloin, kun ohjaajan roolissa tilapäisesti tai säännöllisesti toimiva henkilö antaa aikaa, huomiota ja kunnioitusta asiakkaan roolissa olevalle. Ohjauksen tehtävänä on antaa ohjattavalle tilaisuus tutkia, keksiä ja selkeyttää tapoja, joilla hän voi elää voimavaraisemmin ja hyvinvoivemmin.

Ohjaus voidaan määritellä institutionaaliseksi toiminnaksi, johon liittyy ohjaustyön ammatteja (esim. opinto-ohjaaja). Ohjaus on myös yksi ammatillisen keskustelun muoto, jonka osaaminen on yksi monien ammattien osaamisvaatimuksista (esim. opettaja ja työvoimaneuvoja). Ohjausalan kirjallisuudessa korostetaan joskus tarpeettoman paljon ohjauksen ja opetuksen vastakkaisuutta. Nummenmaa (2004, 114) toteaa, että Peavyn (1992) mukaan opetus on ohjausta ja ohjaus on yksi pedagogisen toiminnan muodoista. Ohjauksellinen opetus ja pedagoginen ohjaus painottavat molemmat oppijan näkökulmaa ja näkevät ohjattavan ainutkertaisena yksilönä. Ohjaus ei siis ole neuvomista mutta se voi sisältää myös neuvojen antamista. Jos ohjattava pyytää ohjaajalta neuvoja, hän näkee ohjaajan

palveluntarjoajana, joka ratkaisee hänellä eli asiakkaalla olevan ongelman. Ohjauksessa tämä asiantuntijarooli tulee kyseenalaistaa ja pyrkiä siihen, että ohjattava ja ohjaaja ovat tilanteessa tasavertaisia. Tällä tavalla ohjattava pystyy tekemään itse omaa elämäänsä koskevat ratkaisut. Ohjausta voidaan kuvata myös toimintaympäristönä, jolloin sillä tarkoitetaan moniammatillista ohjausympäristöä, joka koostuu erilaisista ohjauksellisista toiminnoista (neuvonnasta, ohjauskeskusteluista, tutoroinnista, työharjoittelusta, toiminnallisista menetelmistä jne.). (Nummenmaa 2004, 113-114; Onnismaa 2007, 25.)

Ohjauksen tavoitteena on Aikuisopiskelun tietopalvelujen, neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen -raportin (2006, 6) mukaan edistää keskustelun keinoin ohjattavan itsetuntemusta, kykyä parantaa omaa elämäänsä ja tehdä päätöksiä. Ohjattava osallistuu aktiivisesti esille tuomiensa ongelmien ja kysymysten ratkaisemiseen. Työskentelyn lähtökohtana on ohjattavan tavoitteet ja tulkinnat, sillä hän on oman elämänsä asiantuntija.

Ohjaus toimintana on kehittymässä sellaiseen suuntaan, ettei ole mielekäs puhua yhdestä käytännöstä, vaan kyseessä on eri ammattikäytäntöjä yhdistelevä toimintatapojen, lähestymistapojen ja työmenetelmien kokonaisuus (Vehviläinen 2001). Ohjaukseksi voidaan tulkita hyvin monenlaiset tilanteet ja toimenpiteet sekä useiden ammattiryhmien edustajien erilainen vuorovaikutus eri instituutioiden asiakkaiden kanssa. Ohjaus on siis kooste erilaisia ja eri tilanteisiin soveltuvia toimenpiteitä. Aikuisten ohjaus voidaankin käsittää esimerkiksi uraohjaukseksi, ammatinvalinnanohjaukseksi ja opintojen ohjaukseksi. Aikuisten uraohjauksen ja ammatinvalinnanohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijoita urasuunnittelussa ja ammatinvalinnassa, opintojen ohjaaminen taas keskittyy opiskelun ja oppimisen kysymyksiin. Myös kuntoutuksen ja erityisen tuen kohdalla voidaan käyttää ohjaus-käsitettä, jolloin kyseessä on esimerkiksi asiakkaan kokonaistilanteen kannalta sopivimpien tukimuotojen yhteensovittamiseen liittyvä ohjaus, jossa on kyse palveluohjauksesta. (Rantamäki ym. 2010, 6.)

3.3 Ohjaus ammatillisessa aikuiskoulutuksessa

Aikuisoppilaitosten opinto-ohjauksen tila-arvioinnissa (Numminen (toim.), Yrjölä, Lamminranta & Heikkinen 2004) todetaan, että opinto-ohjaus on aikuisoppilaitoksissa järjestetty hajanaisesti. Ohjaustehtävät jakaantuvat opinto-ohjaajille, opettajille ja muulle henkilöstölle. Ohjauksen saatavuus aikuisoppilaitoksissa vaihtelee ja on enimmäkseen vähäistä. Arvioinnissa todetaan, ettei opinto-ohjauksella ole aikuisoppilaitoksissa sellaista strategista asemaa ja merkitystä, joka takaisi riittävän, monipuolisen ja asiakaslähtöisen tuen aikuisopiskelijoille. Tavallisin ohjauksen työmuoto oli henkilökohtainen ja ryhmämuotoinen, ja ohjaustehtäviä hoitavista alle kymmenesosalla oli opinto-ohjaajan kelpoisuus. Neljällä viidesosalla opinto-ohjaustehtävissä toimivista ei ollut lainkaan opinto-ohjaukseen liittyviä opintoja.

Ammatillista aikuiskoulutusta järjestävien oppilaitosten ohjauspalvelut on järjestetty joko niin, että ohjaus integroidaan opetukseen tai ohjaus hajautetaan ohjaukseen ja opetukseen (Aikuisopiskelun tietopalvelujen, neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen 2006, 14). Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa toimii vähän opinto-ohjaajia, joten ohjaus on yleensä opettajien vastuulla. Ohjaus muodostuu opiskelun henkilökohtaistamisen ympärille. Henkilökohtaistaminen tarkoittaa opiskelijan omien tavoitteiden, opintosuunnitelman ja hänen tarvitsemansa opetuksen ja ohjauksen yhteensovittamista tavoitetutkinnon näyttösuunnitelman vaatimuksiin. (Onnismaa 2007, 17.)

Ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa ja ammatillisten oppilaitosten aikuiskoulutuksessa ohjauksen toimintamallina on tavallisimmin vastuuopettajaperustainen järjestelmä eli vastuuopettajien ja pääkouluttajien panos aikuisohjauksen toteuttamisessa on suuri. Ohjauksessa toimii apuna tukihenkilöstöä, kuten koulutussihteerit ja koulutusalan johto. Ammatillisissa oppilaitoksissa aikuisohjaus saa periaatteessa tukea nuorisokoulutuk-

sen ohjauksen asiantuntijoilta mutta käytännössä nuoriso- ja aikuispuoli eivät toimi kiinteästi ohjauksen yhteistyössä. Ohjauksen osa-alueista painottuvat oppimisen ohjaus käytännön opetustilanteissa ja työssäoppimisen ohjaus. Myös psykososiaalista elämäntilanteisiin liittyvää ohjausta annetaan. Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa esiintyy myös harvinaisempina toimintamallina koordinoiviin tai koulutusaloittaisiin opinto-ohjaajiin perustuvaa toimintamallia. Myös tässä mallissa vastuuopettajien ja pääkouluttajien ohjauspanos on merkittävä mutta he voivat tukeutua opinto-ohjaajaan esimerkiksi laaja-alaisempien tai monimutkaisempien opiskelu- tai elämäntilanteiden kysymyksissä. Yleistä on myös, että yksittäisen vastuuopettajan tekemän ohjaustyön tukena toimii opettaja- tai kouluttajatiimi. (Numminen (toim.), Yrjölä, Lamminranta & Heikkinen 2004, 139.)

Ammatillista aikuiskoulutusta toteuttavat oppilaitokset on veloitettu tekemään kaikissa tutkintotavoitteisissa aikuiskoulutuksissa opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Käytäntö on juurtunut oppilaitoksiin mutta käytännön toteutuksissa on paljon koulutusaloittaisia ja opettajakohtaisia eroja. Opiskelijat eivät aina tunnista henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimista osaksi saamaansa opinto-ohjausta. Suunnitelma toimii erityisesti opiskelun alkuvaiheen suunnittelussa, aiemmin hankitun osaamisen tarkastelemisessa ja aiempien opintojen korvaavuuksien käsittelyssä. Opiskelun henkilökohtaistaminen onnistuu ja toteutuu niillä koulutusaloilla, jossa henkilökohtaista opiskeluohjelmaa ja oppimiskokemuksia käsitellään prosessina opintopolun aikana. Joissakin tapauksissa henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta on tullut lähinnä symbolinen ja käytännöllinen työkalu, jolla oppimiseen liittyviä moninaisia asioita pyritään saamaan hallintaan institutionaalisesti. Tässä tapauksessa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ei toimi parhaalla mahdollisella tavalla opiskelijan tukena ja hänen omien opiskelukokemustensa merkityksellistäjänä. Ohjauksen toteutumisessa on muutenkin eri koulutusalojen ja opettajien välisiä eroja. Ohjauskulttuuri on vakiintuneempi naisvaltaisilla aloilla, joilla opiskelun ohjausta toteutetaan yleisesti prosessina. Sen sijaan esimerkiksi metallialalla on

paljon erilaisuutta ja opettajakohtaisia eroja. (Numminen (toim.), Yrjölä, Lamminranta & Heikkinen 2004, 139-140.)

3.4 Ohjauksen suunnitteleminen oppilaitoksessa

Aikuisten ohjausta kehitettäessä on kiinnitettävä huomiota aikuisopiskelijoiden ohjauksen erityistarpeisiin. Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa on kysyntää ja tarvetta myös ennen opiskelun alkua ja opintojen suorittamisen jälkeen tapahtuvalle ohjaukselle. Siirtymät työstä tai työttömyydestä koulutukseen ja koulutuksesta jälleen seuraavaan koulutukseen tai työelämään vaativat ohjausta. Aikuisille tarjolla olevat ohjauspalvelut keskittyvät suurelta osin oppilaitosten yhteyteen ja niissä jo opiskeleville opiskelijoille. Elinikäinen ohjaus kuitenkin korostaa ohjausta sekä talouden että työmarkkinoiden näkökulma huomioon ottaen. Aikuisten ohjaus ei siis voi olla yksin oppilaitosten vastuulla. (Aikuisopiskelun tietopalvelujen, neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen 2006, 15; Numminen (toim.), Yrjölä, Lamminranta & Heikkinen 2004, 140.)

Oppilaitoksessa ohjausta tulee tarkastella pitkäkestoisena kokonaisuutena ja käytännön toimintana. Ohjauksen kokonaissuunnittelussa tulee ohjausta tarkastella opiskelijan, ohjaajien, oppilaitoksen ja yhteiskunnan näkökulmista. Oppilaitoksen ohjaussuunnitelman tulisi olla osa oppilaitoksen opetuksen suunnitelmia ja sen tulisi sisältää sekä strateginen että toiminnallinen taso. Jos ohjaus nähdään keskeisenä osana oppilaitoksen oppimis- ja työympäristön kehittämistä, tarvitaan yhteistä näkemystä ohjauksessa käytettävistä toimintatavoista, työnjaosta, resursoinnista ja hallinnosta. Ohjauspalveluja tulisi olla tarjolla kaikille. Tämän vuoksi on varmistettava, että sekä opettajilla ja muulla henkilöstöllä että opiskelijoilla on tiedossa, mitä ohjauspalveluja oppilaitoksessa on tarjolla ja kuka mistäkin palvelun osasta vastaa. (Vuorinen & Sampson 2002, 50-51.)

Ohjauksen kokonaissuunnittelussa ja kehittämisessä tarvitaan yhteistä ja tietoisista näkemystä tavoitteista. Vuorisen ja Sampsonin (2002, 51) mukaan Tallantyre (1996) näkee ohjauksen kokonaissuunnittelussa yhteisen toimintapolitiikan arvona, että sen avulla oppilaitoksessa voidaan taata tietyt ohjaukselliset palvelut kaikille opiskelijoille. Ohjauksen toimintapolitiikan tulee kuitenkin olla joustava siten, että se pystyy ottamaan huomioon eri opiskelijoiden erilaiset motiivit ja tarpeet, koulutusten erilaiset toteutusmuodot, erilaiset koulutukset sekä kouluttajien ja ohjaajien erilaiset valmiudet ohjaukseen.

Ohjauksen kokonaisstrategian hyväksymiseen ja käyttöönottoon vaikuttaa oppilaitoksessa erityisesti se, miten se on muodostettu. Ohjauksen kokonaissuunnittelua ei voi tehdä siten, että siirretään valmis suunnitelma oppilaitoksesta toiseen vaan suunnittelu ja kehittäminen täytyy tehdä vastamaan kyseessä olevan oppilaitoksen perustehtävää ja toimintakulttuuria. Ohjauksen toimintastrategian kehittämistä voidaan tehdä aluksi työryhmässä, johon olisi hyvä osallistua sekä hallinnon ja ohjauksen toimijoita mutta myös opiskelijoiden edustajia. Strategian käyttöönottoa edesauttaa, jos koko henkilöstöllä on mahdollisuus käydä yhteistä keskustelua, jossa yksilöidään neuvonnan ja ohjauksen lähtökohtia. Tämän jälkeen voidaan kuvata ohjaus- ja neuvontapalvelut opiskelijavalinnasta opintojen päättämiseen saakka. (Vuorinen ja Sampson 2002, 51-52.)

Vuorinen ja Sampson (2002, 53) toteavat Tarkiaista ja Vuorista (1997) muokailleen, että tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen suunnittelun lähtökohtana voidaan pitää esimerkiksi opiskelijan vaiheittaista oppimispolkua ja niitä ohjauksellisia tarpeita, joita opiskelija eri vaiheissa kohtaa. Tällöin ohjauksen suunnitelma rakentuu tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluista ennen opintojen alkua, opintojen alkuvaiheessa, opintojen aikana ja opintojen päättövaiheessa sekä seurannasta (ohjaukseen liittyvät palaute- ja seurantajärjestelmät).

5. KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN

4.1 Kehittämistyön käynnistyminen

Kehittämistyön kohteena on Koulutuskeskus Tavastian aikuisten ohjauksen suunnitelman tekeminen. Kehittämistyön alkutilanne oli, että Koulutuskeskus Tavastiassa ei ollut yhtä koko aikuiskoulutusta koskevaa suunnitelmaa. Aikuisten ohjausta koskevaa tietoa oli sisällytetty esimerkiksi aikuiskoulutajan oppaaseen ja lisäksi olemassa oli aiemmin tehtyjä, suhteellisen tiiviitä suunnitelmia joidenkin tiettyjen koulutusten ohjauksesta, kuten oppisopimusopiskelijoiden ohjausta koskeva suunnitelma. Oppilaitoksessa koettiin, että koko aikuiskoulutusta koskevalle yhtenäiselle ohjaussuunnitelmalle on tarvetta, joten suunnitelman tekeminen valikoitui tämän kehittämistyön aiheeksi. Kehittämistyön aihe liittyy myös Opin Ovi Osaamiseen -projektissa tavoitteena olevaan ohjauspalvelujen mallintamiseen ja aikuisohjaajien ohjausosaamisen kehittämiseen.

Aikuiskoulutusjohtajan kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta tämän kehittämistyön tekijän tehtäväksi tuli tehdä aikuisten ohjauksen suunnitelma, joka sisältää ohjeen opettajille ja muulle henkilöstölle

1. aikuisten opintojen ohjaamisesta
  - tutkintoon hakeutumisvaiheessa
  - tutkinnon suorittamisvaiheessa
  - valmistavassa koulutuksessa
  - koulutuksen päättyessä tai keskeytyessä
2. maahanmuuttajien ohjaamisesta
3. aikuisten tukemisesta erityisen tuen tarpeissa

Aikuisten ohjaus- ja neuvontatyön -opintoihin liittyen edellä mainittua tehtävänantoa rajattiin siten, että tässä kehittämistyössä tavoitteena on saada aikuisten ohjauksen suunnitelmatyö oppilaitoksessa käynnistymään ja teh-

dä luonnos aikuisten ohjauksen suunnitelmasta taulukkomuotoon siten, että siinä näkyy aikuisten ohjaus opintojen eri vaiheissa (ennen opintojen alkua, opintojen alussa, opintojen aikana ja opintojen päättyessä).

4.2 Suunnitelmatyön aloittaminen

Aikuisten ohjaussuunnitelman tekeminen alkoi keväällä 2010 tutustumalla Koulutuskeskus Tavastiassa olemassa oleviin aikuisten ohjausta koskeviin ohjeisiin ja suunnitelmiin sekä oppilaitoksen nuorten koulusta koskevaan Opinto-ohjauksen ja opiskelijahuollon järjestäminen Koulutuskeskus Tavastiassa -suunnitelmaan. Tämän jälkeen kehittämistyön tekijä tarkasteli muissa oppilaitoksissa tehtyjä ohjaussuunnitelmia, joista haettiin ideoita sille, minkälainen Koulutuskeskus Tavastian aikuisten ohjauksen suunnitelmasta voisi tulla.

4.3 Aikuisten ohjauksen suunnitelman kehittäminen

Maaliskuussa 2010 kehittämistyön tekijä kertoi aikuisten ohjaussuunnitelman tekemisestä Koulutuskeskus Tavastiassa toimivalle aikuisohjaustiimille, jonka puheenjohtajana kehittämistyön tekijä toimii. Tiimissä ehdotettiin, että aikuisten ohjauksen suunnitelmaa työstetään oppilaitoksessa siten, että kehittämistyön tekijä tekee alustavan ehdotuksen suunnitelman rakenteesta, sitten oppilaitoksessa aikuisopon nimikkeellä osa-aikaisesti ohjauksen tehtäviä hoitavat kaksi opettajaa ja aikuiskoulutuksen koulutussuunnittelija kommentoivat suunnitelmaa, jonka jälkeen sitä tarkastellaan aikuisohjaustiimissä. Aikuiskoulutusjohtaja nimesi aikuisohjaustiimin ehdotuksen mukaisesti aikuisopot ja aikuiskoulutuksen koulutussuunnittelijan toimimaan kehittämistyön tekijän apuna suunnitelmatyön kommentoijina ja päätti, että heidän lisäksi suunnitelmaa käsitellään aikuisohjaustiimissä.

Aikuisten ohjauksen suunnitelman rakennetta ideoitiin 19.4.2010 ja 10.5.2010 aikuisopojen ja aikuiskoulutuksen koulutussuunnittelijan kanssa. Näiden keskustelujen pohjalta kehittämistyön tekijä teki alustavan hahmotelman aikuisten ohjaussuunnitelman rakenteesta ja sitä käsiteltiin aikuisohjaustiimissä 21.5.2010. Tässä vaiheessa ohjauksen suunnitelma oli jaettu kuuteen osaan: tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut ennen varsinaista hakeutumisvaihetta, opintojen hakeutumisvaiheessa, opintojen aloitusvaiheessa, opintojen aikana, opintojen loppuvaiheessa ja opintojen jälkeen siirtymävaiheessa. Palaverissa suunnitelman rakenne todettiin hyväksi ja päätettiin, että kehittämistyön tekijä voi jatkaa suunnitelman työstämistä eteenpäin.

Aikuisten ohjauksen suunnitelman luonnosta oli tarkoitus käsitellä aikuisohjaustiimissä jälleen syyskuussa 2010 mutta kokous peruuntui. Kehittämistyön tekijä jatkoi suunnitelman kirjoittamista ja suunnitelmaa käsiteltiin seuraavan kerran aikuisohjaustiimissä 5.11.2010. Tässä palaverissa aikuisohjaustiimin jäsenet kommentoivat suunnitelmarunkoa ja alustavaa sisältöä. Kehittämistyön tekijä oli pohtinut ennen palaveria, että suunnitelman voisi jakaa viiteen osaan (tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut opintojen hakeutumisvaiheessa, opintojen aloitusvaiheessa, opintojen aikana, opintojen loppuvaiheessa ja opintojen jälkeen siirtymävaiheessa) edellisessä kokouksessa esitetyn kuuden osan sijasta ja aikuisohjaustiimin jäsenet olivat asiasta samaa mieltä. Palaverin jälkeen kehittämistyön tekijä päivitti suunnitelmaa palaverissa saatujen kommenttien pohjalta. Suunnitelman työstäminen jatkuu.

6. TULOKSET JA POHDINTA

Aikuisten ohjauksen suunnitelman tekeminen Koulutuskeskus Tavastiaan käynnistyi odotetulla tavalla. Kehittämistyön käynnistymisvaihe eteni hitaasti, sillä organisaation ohjaustoimijoiden saaminen mukaan kehittämistyön kommentointiin vaati useita neuvotteluja ja keskusteluja organisaation sisällä. Kun tarvittavat henkilöt saatiin valtuutettua ohjaussuunnitelman rakenteen ja sisällön kommentointiin, kehittämistyö pääsi kunnolla käynnistymään. Myös muita kehittämistyön kannalta olennaisia toimijoita saatiin kehittämistyön aikana sitoutettua aikuisten ohjauksen suunnitelman kommentointiin ja ideointiin. Kehittämistyön tekijä on ollut päävastuussa suunnitelman kirjoittamisesta mutta koska kirjoittaja ei itse toimi oppilaitoksessa aikuiskouluttajana, aikuisohjaustoimijoiden kommentit ovat olleet ensiarvoisen tärkeitä suunnitelmatyön etenemisen kannalta. Heidän kommenttinsa ovat olennaisia myös siinä, että ohjaussuunnitelman sisältö saadaan vastaamaan oppilaitoksessa tapahtuvan aikuisten ohjaustoiminnan tarpeisiin.

Kehittämishankkeen tavoitteena oli saada aikuisten ohjauksen suunnitelmatyö Koulutuskeskus Tavastiassa käynnistymään ja tehdä luonnos aikuisten ohjauksen suunnitelmasta taulukkomuotoon siten, että siinä näkyy aikuisten ohjaus opintojen eri vaiheissa. Tälle kehittämistyölle asetetut tavoitteet on saavutettu, sillä kehittämistyön aikana aikuisten ohjauksen suunnittelutyö on käynnistynyt ja aikuisten ohjauksen suunnitelmalle on tehty toimivaksi todettu runko taulukkomuotoon.

Aikuisten ohjauksen suunnitelma sisältää tällä hetkellä rungon aikuisten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluista opintojen hakeutumisvaiheessa, opintojen aloitusvaiheessa, opintojen aikana, opintojen loppuvaiheessa ja opintojen jälkeen siirtymävaiheessa. Suunnitelmassa on kuvattu jokaisessa edellä mainitussa vaiheessa ohjauksen tarkoitus, ohjauksen tavoitteet ja

sisältö, vastuuhenkilöt, menetelmät ja materiaalit sekä dokumentit ja arviointi. Aikuisten ohjauksen suunnitelmassa on pyritty kuvaamaan myös jokaisessa vaiheessa ohjauksen yhteistyöverkosto. Tämä on koettu tärkeäksi, sillä Aikuisopiskelun tietopalvelujen, neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen -raportissa (2006, 25) todetaan, että tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen saatavuuden, riittävyyden ja monipuolisen asiantuntemuksen turvaaminen edellyttää vahvaa verkostoitumista. Liitteellä 1 on suunnitelmaluonnoksen tämänhetkinen vaihe.

Koulutuskeskus Tavastian aikuisten ohjauksen suunnitelman tekeminen jatkuu Aikuisten ohjaus- ja neuvontatyö -koulutuksen päätyttyä. Kehittämistyön tekijä työstää suunnitelmaa pidemmälle saatujen kommenttien pohjalta. Seuraava vaihe aikuisten ohjauksen suunnitelman tekemisessä on opintojen eri vaiheissa tapahtuvan ohjauksen sisältöjen tarkempi ja yksityiskohtaisempi pohtiminen. Tässä yhteydessä esille nousee myös maahanmuuttajaopiskelijoiden ohjauksen erityiskysymysten sekä erityistä tukea tarvitsevien aikuisten ohjaustarpeiden selvittäminen.

Vuoden 2011 alussa aikuisten ohjauksen suunnitelmaa käsitellään jälleen aikuisopojen, aikuiskoulutuksen koulutussuunnittelijan ja aikuiskoulutusjohtajan kanssa. Suunnitelmaa käsitellään myös aikuisohjaustiimissä tammikuussa ja huhtikuussa 2011 ja Koulutuskeskus Tavastian aikuiskoulutuksen kehittämispäivässä huhtikuun puolivälissä 2011. Tavoitteena on, että aikuisten ohjauksen suunnitelma on valmis kesään 2011 mennessä. Tällöin suunnitelma sisältää paitsi tässä kehittämistyössä työstetyn aikuisten ohjauksen suunnitelman taulukkomuodossa myös laajemman kirjallisen osuuden, jossa kuvataan Koulutuskeskus Tavastian aikuisten ohjauksen periaatteet niin opintojen eri vaiheissa kuin myös maahanmuuttajien ohjaus ja erityistä tukea tarvitsevien aikuisten ohjaus.

Hämeenlinnassa 1.12.2010

Riikka Vanninen
aluekoordinaattori

Aikuisopiskelun tietopalvelujen, neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen. Opetusministeriön ja työministeriön asettaman valmisteluryhmän ehdotukset toimenpideohjelmaksi. Työhallinnon julkaisu 365. Työministeriö. Saatavissa http://www.opinovi.fi/index.php?option=com_docman&task=doc_details&gid=414&Itemid=659&lang=fi. Luettu 21.11.2010.

Asetus ammatillisesta koulutuksesta (811/1998)

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998)

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta (1013/2005)

Laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998)

Nummenmaa, A. R. 2004. Moniammatillisen ohjauskulttuurin kehittäminen. Teoksessa H. Kasurinen (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Opetushallitus. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. 113-122.

Numminen, U. (toim.), Yrjölä, P., Lamminranta, T. & Heikkinen, E. 2004. Opinto-ohjauksen tila aikuisoppilaitoksissa. 2004. Arviointi 4/2004. Opetushallitus. Helsinki: Yliopistopaino. Saatavissa http://www.oph.fi/download/115530_opinto_ohjauksen_tila_aikuisoppilaitoksissa.pdf. Luettu 20.11.2010.

Onnismaa, J. 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö. Aikaa, huomiota ja kunnioitusta. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Rantamäki, J., Nykänen S., Vuorinen R. & Saukkonen, S. 2010. Ohjauksen arviointivälineiden kehittämisen tutkimus. I vaiheen loppuraportti. NUOVE neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittämisprojekti 2008-2013 (ESR). Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos. Saatavissa http://www.opinovi.fi/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=659. Luettu 30.6.2010.

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen (812/1998) muuttamisesta (1202/2005)

Vehviläinen, S. 2001. Ohjaus vuorovaikutuksena. Helsinki: Gaudeamus.

Vuorinen, R. & Sampson, J. P. 2002. Ohjaus opintojen suunnittelun ja arvioinnin tukena – strategisia kysymyksiä. Teoksessa J. Onnismaa, H. Paasanen & T. Spangar (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 2. Juva: PS-kustannus. 46-69.

LIITTEET

LIITE 1 Aikuisten ohjauksen suunnitelma/Koulutuskeskus Tavastia, Luonnos 26.11.2010/Riikka Vanninen

LUONNOS 26.11.2010/Riikka Vanninen

LIITE 1

Aikuisten ohjauksen suunnitelma/Koulutuskeskus Tavastia

TNO-palvelut opintojen hakeutumisvaiheessa

Ohjauksen tarkoitus	Tavoitteet ja sisältö	Vastuuhenkilö(t)	Menetelmät, materiaalit	Dokumentit Arviointi	Verkosto
Ammattilaisen suuntautumisen TNO-palvelut	Opiskelijaksi hakeutuvat saavat alustavaa tietoa opinnoista, opintojen rakenteesta, osaamisen tunnustamisesta... Opiskelijan oman ammattialan löytyminen / Opiskelijan tilanteeseen sopivan koulutuksen löytyminen Opiskelijarekrytointi ...	Markkinointipäällikkö Aikuiskoulutussihteeri Koulutussuunnittelija Aikuisopio ...	Esitteet Verkkosivut Erlaiset infotilaisuudet (pajapäivät?) Koulutuksen iltapäivät Koulutusmaistaiset ...		Alueen oppilaitokset TE-toimisto Oppisopimus-toimisto vakuutusyhtiöt KELA ...
Henkilökohtaisen tilanteen ja kiinnostusten hahmottaminen	Ohjattavan kokonaistilanteen hahmottaminen, motiivointi	Aikuisopio (Minustako aikuisopiskelija? -kurssin opettaja/ohjaaja) Ohjaava koulutus Koulutuskokeilun opettaja ...	Henkilökohtainen osaamisen kehittämisen suunnitelma (voiko tehdä Heksun pohjalta, pitäisikö olla erilainen, yleisempi?): sisältää mm. aiemman työ- ja opiskelukokemuksen kartoittamisen, opiskeluvaihtoehtojen alustavan pohdinnan, kiinnostusten selvittämisen, elämäntilanteen kokonaiskuvan hahmottamisen (mitä osaamista haluaa kehittää, opiskeluun käytettävissä	Heksu? - asiakirja, jää ohjattavalle Koulutuskokeilun arvio ...	Alueen oppilaitokset TE-toimisto Oppisopimus-toimisto vakuutusyhtiöt sosiaalitoimi KELA ...

LUONNOS 26.11.2010/Riikka Vanninen

			oleva aika, mahdollisuudet opiskella eri paikkakunnalla yms.)... (Minustako aikuisopiskelija? -kurssi)		
Erlaisten koulutusvaihtoehtojen pohtiminen	Ohjattavan alustavien kiinnostusten pohjalta erilaisten koulutusmahdollisuuksien ja vaihtoehtojen selvittäminen	Aikuisopio Ohjaava koulutus Aikuiskoulutussihteeri	Esitteet Internetsivut Keskustelu Osaamiskartoitus ...	Erlaiset testit ...	Alueen oppilaitokset TE-toimisto KELA vakuutusyhtiöt ...
Opiskelun rahoitusmahdollisuuksien selvittäminen	Opiskeluvedellytysten turvaaminen opintososiaaliset edut	Aikuisopio Aikuiskoulutussihteeri Ohjaava koulutus			TE-toimisto KELA vakuutusyhtiöt ...
Opiskelijavalinta	Opiskelijavalinnan toteuttaminen, opiskelijoiden sitouttaminen opiskeluun	Koulutusjohtajat Aikuiskoulutusjohtaja	Hakulomakkeet Haastattelut Soveltuvuuskoekkeet ...	Viranhaltijapäätös Hankintasopimus	TE-toimisto oppisopimus-toimisto KELA vakuutusyhtiöt Työpaikat/oppi sopimuskoulu. ...

LUONNOS 26.11.2010/Riikka Vanninen

TNO-palvelut opintojen aloitusvaiheessa

Ohjauksen tarkoitus	Tavoitteet ja sisältö	Vastuuhenkilö(t)	Menetelmät, materiaalit	Dokumentit Arviointi	Verkosto
Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus	Elämänhallinta, arjesta selviytyminen Opiskeluedellytysten turvaaminen, opintososiaaliset edut ...	Vastuuopettaja Ohjaava koulutus Aikuisopio Aikuiskoulutussitteerit Kuraattori? Oppilaitospappi	Ohjauskeskustelut (myös ryhmämuotoinen ohjaus) Aikuiskoulutusopas Tiedottaminen (rahoitusinfot ym.) Perehdytys oppilaitoksen palveluihin	Opiskelijapalaute Poissaolot	TE-toimisto KELA sosiaalitoimi kunnan terveyspalvelut
Oppimisen ja opiskelun ohjaus	Opiskeluun sitoutuminen ja kiinnittyminen Ohjaustarpeen arvioiminen Opintoihin orientoiminen Oppimaan oppimisen taidot Ryhmytyminen	Vastuuopettaja Ryhmäohjaaja Muut opettajat Aikuisopio	Opetussuunnitelma, tutkinnon perusteet tms. LUKI-seula, matematiikka-seula Opiskeluun liittyvät ohjeet ja määräykset: poissaolo-ohjeet, järjestyssäännöt... ..	Opal Aipal Muut palautteet HEKSU	oppisopimus-toimisto Osastonjohtaja Aikuiskoulutus-johtaja
Ammattillisen kasvun/suuntautuksen ohjaus	Henkilökohtainen opiskelun suunnitelma: työssäoppiminen, tutkintotilaisuudet...	Vastuuopettaja Muut opettajat Tutkintovastaava Tutkintotilaisuuksien vastaanottajat	Työssäoppimisen ohjeistukset Tutkintotilaisuuksien ohjeistukset ...	HEKSUjen noudattaminen Tutkintotilaisuuksien toteutuminen suunnitellusti ...	Työpaikat Työpaikan edustaja tutkintotilaisuuksissa Työpaikkaohjaaja Oppisopimus-toimisto ...

LUONNOS 26.11.2010/Riikka Vanninen

TNO-palvelut opintojen aikana

Ohjauksen tarkoitus	Tavoitteet ja sisältö	Vastuuhenkilö(t)	Menetelmät, materiaalit	Dokumentit Arviointi	Verkosto
Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus	Ihminenä ja ammatillisena kasvaminen Työkulttuurin oppiminen ja vahvistaminen Itsetuntemuksen ja -luottamuksen vahvistaminen	Vastuuopettaja Muut opettajat Työpaikkaohjaaja	Opintojen tukeminen Opiskelijan aito kohtaaminen: kuunteleminen, keskusteleminen, lupa kysyä, palaute jne. Mahdollisuus henkilökohtaiseen ohjaukseen Työssäoppiminen Ammattialan työsuojeluun perehtyminen ...	Heksun noudattaminen Opiskelijapalaute: Aipal, Opal, kurssipalauteet Työssäoppimisen palaute-lomakkeet ...	Oppisopimus-toimisto TE-toimisto Työpaikat Työpaikkaohjaajat ...
Oppimisen ja opiskelun ohjaus	Opintojen eteneminen suunnitelman mukaisesti Opiskelijoiden itse toteuttama oman oppimisen ja opiskelun etenemisen seuranta	Vastuuopettaja Muut opettajat	Opintojen tukeminen Opiskelijan aito kohtaaminen: kuunteleminen, keskusteleminen, lupa kysyä, palaute jne. Mahdollisuus henkilökohtaiseen ohjaukseen Työssäoppiminen Ammattialan työsuojeluun perehtyminen	Tutkintotilaisuuksien arviointi-lomakkeet & pöytäkirja	Oppisopimus-toimisto Osastonjohtaja Aikuiskoulutusjohtaja ...

LUONNOS 26.11.2010/Riikka Vanninen

			Tutkinnon perusteet, oppilaitoksen ops, ryhmäkohdainen ops ...		
Ammatillisen suuntautumisen ohjaus	Opintojen suuntautuminen omien uratavoitteiden suuntaan Opintojen edistyminen				Oppisopimus-toimisto ...

LUONNOS 26.11.2010/Riikka Vanninen

TNO-palvelut opintojen loppuvaiheessa

Ohjauksen tarkoitus	Tavoitteet ja sisältö	Vastuuhenkilö(t)	Menetelmät, materiaalit	Dokumentit Arviointi	Verkosto
Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus	Työvaihtoehtojen / opintojen jatkosuunnitelmien selkiytyminen Päätöksentekotaitojen kehittäminen Siirtymävaiheessa tukeminen		Ryhmäohjaus Ohjauskeskustelut		
Oppimisen ja opiskelun ohjaus	Oppimistavoitteiden saavuttaminen Valmistuminen			Todistukset Opinnot suorittaneiden ja keskeyttäneiden määrät Opiskelumenes-tyt Palautteet	
Ammatillisen suuntautumisen ohjaus	Työllistyminen tai opiskelun jatkaminen: koulutusta ja kykyjä vastaavaan työ-/ opiskelupaikan löytyminen		Työnhau opastus TE-toimiston palveluista tiedottaminen Jatko-opinnoista tiedottaminen		Työpaikat TE-toimisto Alueen oppilaitokset

Siirtymävaiheen TNO-palvelut (TNO-palvelut opintojen/tutkinnon suorittamisen jälkeen)

Ohjauksen tarkoitus	Tavoitteet ja sisältö	Vastuuhenkilö(t)	Menetelmät, materiaalit	Dokumentit Arviointi	Verkosto
Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus	Siirtymävaiheessa tukeminen Työvaihtoehtojen / opintojen jatkosuunnitelmien selkiytyminen Syrjäytymisen ehkäisy	Aikuisopio Vastuuopettaja	Mahdollisuus jälkiohjaukseen		TE-toimisto
Oppimisen ja opiskelun ohjaus	Oman elämän suunnitelmien haltuunotto: työllistyminen, opiskelun jatkaminen...	Aikuisopio Vastuuopettaja ...	Mahdollisuus jälkiohjaukseen		TE-toimisto Alueen oppilaitokset Työpaikat
Ammatillisen suuntautumisen ohjaus	Koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin Ennakointi Alueellinen vaikuttavuus	Vastuuopettaja	Yhteistyö alueen työelämän kanssa ...		TE-toimisto Työpaikat ...